

Geliş Tarihi/Received: 02.03.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 18.05.2022

DOI: 10.29228/roljournal.57839

SPOR KULÜBÜNE GÜVEN VE ŞİKE İLİŞKİSİ- KOCAELİSPOR KULÜBÜ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

 Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Ertan TABUK

Hitit Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü – E-Posta: ertantabuk@gmail.com

 Mehmet TUMSA

Hitit Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Böl., Lisans Öğrencisi – E-Posta:
tumsamehmet@gmail.com

 Baki IŞIK

Hitit Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Böl., Lisans Öğrencisi – E-Posta
Bakiisikk63@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmada, Kocaelispor taraftarının kulübe güven ile şike olgusuna dair görüşleri incelenmiştir. Araştırmada ilişkisel tarama modelinde nicel bir yöntem kullanılmıştır. Araştırma evreni Kocaelispor taraftarı, örneklemi ise taraftarlar arasından rastgele seçilen 410 kişi oluşturmuştur. Araştırma verilerini toplamak amacıyla Açık ve Karademir (2019) tarafından geliştirilen “Spor Kulüplerine Güven Ölçeği” ve Sayın-Temur (2015) tarafından geliştirilen “Şike Ölçeği” kullanılmıştır. İstatiksel olarak, Pearson korelasyon analizi ve regresyon analizlerinden yararlanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, Kocaelispor Kulübü taraftarlarının kulüplerine yüksek güven düzeyinde $\bar{x} = 3,750$; $3,41 \leq \bar{x} \leq 4,20$ güvendiği ortaya çıkmıştır. Korelasyon analizi sonucunda kulübe güven ile şike yapmama düzeyinin birlikte, aynı (pozitif) yönde hareket ettiği bulgusuna ulaşılmıştır. Şike ile kulübe güven alt boyutları arasında pozitif yönde, zayıf ve orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Şike ile antrenöre güven boyutunda pozitif yönde orta düzeyde $r=0,352$; $p<0,05$, kulüp başkanına güven boyutunda pozitif yönde, orta düzeyde $r=0,401$; $p<0,05$; sporcuya güven boyutunda pozitif yönde zayıf düzeyde $r=0,122$; $p<0,05$ anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Yapılan regresyon analizi sonucunda şikenin spor kulübüne olan güven boyutlarını anlamlı şekilde $R=0,364$; $R^2=0,132$; $p<0,05$ yordadığı tespit edilmiştir. Güven ve şike olgusu arasında da pozitif bir ilişki olduğu yani şike yapılmadığına algısı artarken kulübe güvenin de arttığı belirlenmiştir. Sonuç olarak taraftarların kulüp başkanı, antrenör ve sporculara yönelik güven algısının yüksek olduğu ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Güven, spor kulübü, şike, taraftar

THE RELATIONSHIP OF TRUST IN THE SPORTS CLUB AND FIXING- A RESEARCH ON KOCAELİSPOR CLUB

ABSTRACT

In this study, the opinions of Kocaelispor fans about the club trust and match-fixing phenomenon were examined. In the research, a quantitative method was used in the relational screening model. The research population is Kocaelispor fans. The sample consisted of 410 people randomly selected from among the fans. In order to collect the research data, the "Confidence Scale for Sports Clubs" developed by Açık and Karademir (2019) and the "Match Fixing Scale" prepared by Mrs. Sayın Temur (2015) were used. Statistically, Pearson correlation analysis and regression analyzes were used. According to the findings of the research, it has been revealed that Kocaelispor fans trust Kocaelispor Club at a high level $\bar{x} = 3.750$; $3.41 \leq \bar{x} \leq 4.20$. As a result of the correlation analysis, it was found that the level of trust in the club and the level of not fixing the match move in the same (positive) direction. It is seen that there is a positive, weak and moderately significant relationship between match-fixing and the sub-dimensions of trust in the club. Confidence in match-fixing and coach was positively moderate $r=0.352$; $p<0.05$, trust in club president was positively and moderately $r=0.401$; $p<0.05$; it is seen that there is a positive and weak $r=0.122$; $p<0.05$ significant relationship in the dimension of trust in the athlete. As a result of the regression analysis, it was concluded that match-fixing significantly $R=0.364$; $R^2=0.132$; $p<0.05$ predicted the dimensions of trust in the sports club. It has been determined that there is a positive relationship between trust and match-fixing, that is, while the perception that there is no match-fixing increases, the trust in the club also increases. As a result, it can be stated that the perception of trust of the fans towards the club president, coaches and athletes is high.

Keywords: Fans, match fixing, sports club, trust

GİRİŞ

Spor kulüpleri, sporcuların taraftarların ve kulüp bünyesindeki teknik ekibin bir hedef doğrultusunda bir araya geldikleri, tüzel kişilerce kurulan temel birimleridir (İmamoğlu ve ark., 2007). Spor kulüpleri insanların belirli amaçları gerçekleştirmek için bir araya gelip toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikleri yapısında barındıran, bireylerin sosyalleşmesinde önemli derecede etken olan özellikleri taşımaktadır (Fişek, 1983: s.73). Spor kulüpleri var olan diğer örgüt yapıları gibi çevreden farklı girdileri alıp işleyerek enerjiye dönüştüren açık sistemlerdir. Bu sistemlerin uzun süreç içerisinde gelişmesiyle birlikte kendisine özgü kültürel yapı oluşturmuştur (Devecioğlu ve ark., 2011). Toplumsal birimlerde bireylerin sportif etkinlik ihtiyaçlarını ve hizmet beklentileri önemli ölçüde spor kulüpleri tarafından karşılanmaktadır. Türkiye’de son 30 yılda hızla ticarileşen ve endüstriyel bir yapıya dönüşen futbol bünyesindeki yapılar, spor kulüplerinde önemli ölçüde yapısal dönüşümlere yol açmıştır. Böylece kendisine özgü kurallarıyla herkesin her yerde oynayabileceği bir spor dalı olan futbol, bu sadeliğin çok ötesinde bir popülerlik kazanmasıyla sporun temel amaçları olan insanlar bedensel ve ruhsal olarak iyileştirmek, insan iradesini güçlü kılmak, küresel çapta barış ve kardeşlik duygusunu yaygın hâle getirme özelliğinden uzaklaşmıştır. Bu durum neticesinde spor ahlakına uygun olmayan etik dışı sorunlar da meydana gelmiştir (Özen ve Yılmaz, 2012). Futbolda profesyonelleşmenin meydana gelme süreci, sportif etkinlikleri değişime sürükleyerek oyun olma özelliğinin dışında, ekonomik düzeyde işleyen bir alana dönüştürmüştür. Başarı etme arzusu ve kazanma güdüsü sportmence yarışma duygusuna baskın gelmiştir. Etik dışı, acımasız bir rekabet ortamının oluşmasının bir sonucu olarak spor kulüplerinde “şike” olayları önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Fransızca chiqueden gelen “şike” sözcüğü, bir spor müsabakasının neticesini değiştirmek için maddi ve manevi bir çıkar karşılığı sonucunda ulaşılan sözleşme, mecazi anlamda ise “bir çıkar karşılığı sonucunda uzlaşma, bir iş yapma, aldatma” anlamlarında kullanılmaktadır (Sayın-Temur, 2015).

Spor kulüpleri ile şike arasındaki ilişkiyi incelemek aynı zamanda taraftarın spor kulüplerine olan güven düzeyini de belirlemede etkili olabilir. Bu çalışmada, Kocaelispor taraftarının kulüplerine ne düzeyde güvendiği ve taraftar ile kulüp arasındaki güven ilişkisinden yola çıkarak Kocaelispor Kulübü’nün güven ve şike arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ulusal alan yazında yapılan taramalarda şike konusunun farklı çalışma alanları içerisinde ele alındığını, ancak spor taraftarları ile spor kulüpleri ilişkisinden yola çıkarak

yapılan bir araştırmaya rastlanmadığı belirlenmiştir. Dolayısıyla bu araştırma, spor kulüpleri kapsamında öncül bir çalışma olması nedeniyle önem taşımaktadır.

Sportif kavramlar

Spor çok boyutlu bir kavram olarak amacı, içeriği ve yapılış tarzlarının farklı biçimde ele alınıp değerlendirilmesi nedeniyle araştırmacılar sporun tanımını konusunda farklı düşünceler ileriye sürmüşlerdir. Spor, yeteneklerin farklı yönlerde gelişmesini sağlayan bazı sınırlılıklar altında materyalsiz ve materyalli şekilde yapılabilen boş zaman kapsamı dahilinde ya da profesyonel bir şekilde yapılan, sosyalleşmeyi arttıran, ruhu ve fiziği olumlu yönde geliştiren rekabetçi ve kültürel bir kavramdır. Spor hem fizyolojik hem de psikolojik yönde katkı sağlayan, sosyal olarak insanı belirli bir düzene sokan, motor özellikler açısından belirli bir düzeye ulaştıran, sosyal bir kavram olarak amatör ve profesyonel şekilde yapılabilecek bir olgudur (Dalkılıç, 2011). Örgütlü bir yapıda gerçekleştirilen spor organizasyonlarında ana unsur; sporcu, antrenör ve spor kulübüdür.

Sporcu, önceden hazırlanan ve belli bir programa sadık kalarak antrenman yapan bir birey olarak, içinde bulunduğu okulunu, kulübünü ya da ülkesini uluslararası spor ve resmi spor organizasyonlarına katılarak onları temsil eden kişi olarak tanımlanabilir. Bireysel veya takım şeklinde kurallara bağlı kalarak, kendisini spora adanmış ve spor kavramını bir yaşam stili hâline getirmiş, rekabetle birlikte kültürel bir yapı içinde bulunan ve iş sonunda kazanım elde eden bireylere aktif sporcu denir (Erkal ve ark., 1998: s.119).

Antrenör deneyimleriyle edindiği bilgilerle sporcuların yeteneklerine uygun bir biçimde liderlik yapan, yön veren, çalıştıran ve yarışmaya hazırlayan bir spor insanıdır (Terlemez, 2019). Antrenör, genel spor bilgisine sahip olmanın yanında; alanında birçok üst düzey bilgiye de sahip olmalı ve bunu bir parçası hâline getirip özümsemelidir. Yenilikçi olmalı, kendini geliştirmeli ve edindiği yeni bilgileri uygulamasına yansıtmalıdır. Bu özellikler sporcunun antrenörüne güvenmesini sağlar. Antrenör, yenilikçi ve kendini geliştirmeye açık olmalı, tek bir şeye bağlı kalmayıp dünya görüşü ve spor kültürü gibi yeni bilgilere de açık olmalıdır. Değişen ve ilerleyen spor dalından taze bilgiler öğrenme, bulma ve uygulamaya koymada istekli olmalı (Çeyiz, 2007).

Takım, ortak bir hedefe ve ortak aksiyon hedeflerine odaklanan ve sorumlu olunan herhangi bir madde için takımsal bir davranış sergileyen, birbirlerinin eksiklerini kapatan teknik ve becerilere sahip kişilerin oluşturduğu küçük bir topluluktur. Takım, önceden belirlenmiş hayallere ulaşmak için toplanmış, birbiriyle iletişim hâlinde olan, odaklı ve ortak düşünen iki

veya daha fazla bireyin oluşturduğu grup olarak anlam kazanmıştır. Bu anlamlardan hareketle takım, önceden hedefi koyulmuş herkesçe aynı sonuca ulaşabilmek için farklı tecrübe bölgelerinde farklı yetenek ve becerilere sahip, görevlerinde özgür herhangi sonuçların sorumluluk yönünden pay edilmesi, diyalog, etkileşim kurma ve bağ olan iki veya daha fazla kişiden oluşan bir grup olarak tanımlanabilir (Eren, 2001: s.459).

Spor Kulübü, Gençlerin değişik spor etkinliklerinde bulunmaları amacı ile ilgili devlet kurumuna kayıt ve tescilini yaptırmış kuruluşlardır (Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu, 1986). Ülkemizde 5253 sayılı dernekler kanununun eğer dernek adı altında başvururlar ise, spor aktivitelerine yönelik hizmet verenler spor kulübü, rekreatif hizmetlere yönelik hizmet verenler gençlik kulübü ve her ikisini beraber yapmak isteyenler ise gençlik ve spor kulübü olarak adlandırılır (Dernekler Kanunu, 2004: Madde 14).

Taraftarlık

Taraftar bir spor takımı ile uzun vadeli ve güçlü sadakati içeren ilişkiyi tanımlamaktadır. Bir spor organizasyonu ile kurulan yüksek düzeyde özdeşim bu organizasyona ait bağlılık düzeyini arttırmaktadır. Hunt ve arkadaşlarının (1999) yaptığı sınıflandırma spor alan yazındaki en ayrıntılı tanımlamadır. Bu sınıflama spor sevenlerin fanatik, geçici, sadık, yerel ve sert taraftar olmak üzere beş farklı kategori içerisinde incelenir. Fanatik taraftar, destekçi olmayı kimliklerinin önemli bir parçası olarak görme eğilimindedirler ve hatta destekçi olmayı hayatlarının diğer önemli parçalarından biri olarak kabul ederler. Geçici taraftar, spor takımlarına, organizasyonlara veya sporculara verilen destek zaman ile sınırlıysa, geçici destek sorunludur. Taraftarlığa mevzu olan unsura yönelik alaka bittikten sonra, bu unsuru destekleme eğilimi ortadan kalkabilir. Bu tür taraftarlar için, destek verilen takımın, sporcunun veya organizasyonun başarı veya başarısızlık algısı son derece önemlidir. Sadık taraftar, tüketilecek spor unsurlarına alaka ve isteklendirme, vakit ve mekân kısıtlamalarını aradan kaldırır. Bundan dolayı; sadık taraftarlar, taraftarı oldukları spor unsurunun başarısızlığın peşinden veya coğrafik alandan ayrılma niteliğinde bile sadakatlerini korurlar (Doğru ve ark., 2021). Yerel taraftar, coğrafi olarak doğdukları veya yaşadıkları bölgedeki ekipleri desteklemeye eğilimlidirler. Sert taraftar, kendi görünüşünü belli başlı metodu olarak taraftarlığı kullanır. Bu taraftarlar, destekleyici davranışlardan ziyade spor etkinliğinin kendisinde veya çevredeki toplumda meydana gelen değişikliklere müdahale eden davranışlarla daha fazla devreye girerler. Sert taraftarlar çeşitli nedenlerle diğer insanları rahatsız eden davranışlarla alakadar olurlar. Bu taraftarlık türü ile “holiganlık” davranışları aynı olarak düşünülür. Holiganlık “eşkıyalık,

zorbalık, yıkıcı bir yol ile sertlik tutumu sergileme” olarak tanımlanmaktadır (Beech ve Chadwick, 2004).

Smith (1988) spor taraftarını, “ciddi” ve “normal” spor taraftarı olarak ayırma yoluna gitmiştir. Steward ve Smith (1997) tarafından yapılan sınıflamada ise sporseverleri taraftarların motivasyonu, taraftarların davranışları ve maçı izleme şekli olmak üzere üç farklı değişken üzerinden değerlendirmiş ve beş farklı kategoride sınıflandırmıştır. Buna göre;

Performansa bağımlı taraftarlar: Üst düzey nitel ve nicel performans arayışındadır. Temel olarak grup tutkunluğuna oranla oyuna daha fazla aidiyetlik vardır. Gerek bedensel ve gerek ruhsal, açıdan hep alıcı konumda olan taraftar performansın düşük olduğu zamanlarda bunu çeşitli tepkilerle yansıtırlar (Stewart ve Smith, 1997).

Tiyatro izleyicisi taraftar: Genelde eğlence arayışındadır. Bir takıma sadık olsa da tatmin unsuru mücadelenin kalitesidir. Genelde tutkulu bir şekilde kendini takım coşkusunun içerisinde soyutlarlar. Maç bu tür taraftar grubu için bir keyiftir. Oyun içerisinde herhangi bir olaya karışmazlar ve oyunu bir televizyon izlemiş gibi izlerler (Stewart ve Smith, 1997).

Hırslı tutkulu taraftar: Takımın süreklilik içinde galibiyetini isterler. Takımın galibiyeti veya mağlubiyetine göre bir taraf oluştururlar. Hırsları neticesinde bazen çok tutkulu bazen de çok fevri davranışta bulunurlar. Tutkuları sadece saha içinde değil saha dışında da devam eder. İçtenlikle takımına bağlı ve duygularını üst seviyede tutarlar (Stewart ve Smith, 1997).

Şampiyon takipçisi taraftar: Takıma bağlılık ekibin olağan başarılarına bağlıdır. Takım kazandığı sürece takıma bağlılık artar ve takımın ürünleri tüketilir. Takım kaybettiği zaman ilgili olmazlar ve takıma olan güvenleri azalır. Bu tür taraftarlar takımları uzun bir süre şampiyon olmadığı zaman taraf değiştirebilirler (Stewart ve Smith, 1997).

Münzevi partizan taraftar: Takımla çok yüksek düzeyde özdeşleşmeleri vardır. Takım performansından çok, takımın kendisi bağlılık sebebi olarak ortaya çıkar. Taraf tutma kısmı bu taraftarda ağır basmaktadır. Kendini bir gruba ait birey gibi görürler. Yüksek düzeyde beraberlik ve bir arada kalma içgüdüleriyle hareket ederler ve takımlarını yeri geldiğinde çoğu etkileşimden üstün tutarlar (Stewart ve Smith, 1997).

Taraftar kimliği ile alakalı olarak meydana getirilen birçok inceleme spor taraftarının “taraf” olma davranışını çeşitli düzeylerde ortaya çıkardığını göstermektedir. Bu görüş açısı ile taraftarlık, bireylerin kimliğini yansıtan bir unsur olarak sporun doğasında mevcut bir “elbise” niteliğindedir. Sutton ve arkadaşları (1997) taraftar kimliği yahut bir başka anlatım ile taraftar

özdeşimi terimini bir spor organizasyonuna ilişkin şahsi taahhüt ve duygusal bağlılık olarak ifade etmektedir. Oluşan yakınlığa bağlı olarak kişinin kendini spor organizasyonunun (lig, şampiyona, kulüp, vs.) bir parçası olarak tanımlamasına rehberlik etmektedir. Yüksek düzeyde bağlılık hisseden bireyler, kişisel başarı ve başarısızlık algılarını organizasyon ile özdeşleşme geliştirirler.

Sutton ve arkadaşlarının (1997) taraftar kimliği boyutu düşük, orta ve yüksek olmak suretiyle üç seviye içinde ele alınmaktadır: Bu seviyeler; düşük kimlik taraftar, nispeten pasif, uzun vadeli bir spor ilişkisi, düşük ruh hâli, düşük finansal bağlılık, düşük bağlılık ancak net bir ilişkiyi tanımlanır. Bu seviyedeki taraftar türü ekibe yahut belirli bir spor aktivitesi ile özdeşim oluşturmak yerine gerginlikten uzaklaşmak, toplumsal etkileşim sağlamak yahut sevinçli olmak amacıyla spor taraftarı olmaktadır. Orta kimlik taraftar, takım veya spor için çekici olan bir dizi yetenek veya unsura dayalı bir bağlılığı tanımlar ve takım başarılı olduğu sürece takım ürünleri yönelik olumlu tüketici tutumu sergilemektedir. Yüksek kimlikli taraftar, takım veya spor ile uzun zamanlı ve kuvvetli bağlantısını ifade ederek sadakat içeren ilişkisi ile tanımlanmaktadır.

Şike olgusu

Şike, Fransızcadan türetilmiş bir kelimedir. Oyun dolandırıcılığı, bir spor oyununun sonucunu değiştirmek için maddi veya dahili faydalar karşılığında varılan bir anlaşmayı ifade eder. Bir başka ifade ile şike, karşılıklı çıkar durumunda anlaşarak bir eylemi gerçekleştirme anlamında kullanılmıştır (Vardar, 2015). Şike daha çok takım oyunlarında bireylerin ek gelir elde etmek için kaybetmeleri veya kazanmak zorunda oldukları karşılıklı çıkar esasına dayanır. Yapılan bu şike eylemleri tespit edildiği zaman genel olarak veya bireysel olarak ağır cezalar içermektedir. Ceza bazen spordan menedilme veya küme düşürülme şeklinde uygulanabilir. Anlaşma durumu tespit edilmediği zaman karşılıklı maddi, manevi veya hatır gibi unsurlardan dolayı süreklilik arz eder ve tarafların bu durumu alışkanlık hâline getirmesine neden olur. Şikenin birçok türü vardır. Ancak genel olarak hatır, hakem ve taraf şikesi olmak üzere üç başlık altında incelenir (Yıldız ve ark., 2018). Hatır şikesi, belirli bir çıkar karşılığı olacağı gibi menfaat olmadan da yapılabilir. Sporda bazı spor kulüpleri küme düşmemek için veya şampiyonluk maçında rakip takım ile anlaşarak hatır şikesi yapabilirler. Hakem şikesi, oyunun maddi çıkar karşılığı oyunu belirli kişiler veya kulüp çıkarları doğrultusunda yönetilmesidir. Spor müsabakalarında bazı hakemler taraf olduğu takım lehine karar verebilirler. Ya da kişi ayırımına giderek oyuncuyu haksız yere oyundan atabilirler (Ekici, 2013). Taraf şikesi, yarışmacılar, sporcular, yöneticiler, kulüpler vb. iki taraf arasında bir anlaşmadır. Söz konusu

bu şikedeki karşılıklı çıkar vardır. Yönetici, sporcu ve çeşitli kulüpler bir araya gelerek, belirli bir maddi çıkar karşılığında oyunu manipüle ederler.

Şike tarihte ilk kez Milattan önce 388’li yıllarda Thesialı Eupolos adında bir atlet tarafından yapıldı. Bu sporcu olimpiyatlarda birinci olmuştur (Maennig, 2008). Avrupa’da ise 1914, 1915 yıllarında Birleşik Krallık ’ta Liverpool-Manchester United oynanan karşılaşmada gerçekleşmiş. Bu sporcular mahkemelik olmuş ve mahkeme sonucunda Manchester City takımından üç oyuncu ve Liverpool takımından dört oyuncu spordan men edilmiştir (Hamarat, 2011). 1926-1927 yılında İtalya Futbol Federasyonu şike ile ilgili olayları federasyon duyuru yaparak bildirdi. Serinin ilk maçında Torino'nun Juventus'u 2-1 yendiği maçta Alemandi'ye kulüpten ödeme yaptığı ortaya çıktı. Bu durumda, İtalyan Futbol Federasyonu Torino Şampiyonasını iptal etti ve Alemandi ömür boyu askıya alındı. 1979, 1980 sezonunda İtalya da Milan ve Lazio’yu kümeye düşürdü. Milan’ın dönem as başkanı olan Felice Colombonun Lazio, Avelino, Perugia ve Lecce de oynayan oyunculara şikeden dolayı belli bir ücret verdiği ortaya kondu. Bu durumda Felice Colombo'nun yasal olmayan bahisleri de ortaya çıktı. Şike yapan isimlerden diğerleri ise İtalya milli takımının eski kalecisi Enrico Albertosi ve milli oyuncu Paolo Rossi de vardır.

Türkiye’de ilk şike olayı Altay ile Vefaspor arasında İstanbul’da oynanan maçta meydana geldiği söylenmektedir. Altaylı bir atlet ile Vefaspor’lu bir atletin birbirlerine para verdiği görülmüştür (Ekici, 2013). 3 Temmuz 2011’de Fenerbahçe Spor Kulübü’nün şike yaptığı vurgulanmış, Fenerbahçe Spor Kulübü başkanı Aziz Yıldırım hakkında birçok suçlama yapılmıştır. Başta Fenerbahçe Spor Kulübü ve kulüp başkanı olmak üzere yönetici, teknik direktör ve futbolcularında aralarında bulunduğu 61 kişi gözaltına alınmış, bazı yöneticilerin Trabzonspor'un maçlarını zorlaştırdığı, Fenerbahçe Kulübü’nün ise maçlarını kolaylaştırdığı ve rakiplerine para verdiği iddia edilmiştir. Spor tarihinde ulusal ve uluslararası alanda benzer durumlara rastlamak mümkündür.

Örgütsel güven

Griffin, (1967) güveni tehlikeli bir hâldeyken başarılması istenilen bir durumu başarmak için, herhangi bir nesnenin yapısal durumuna, herhangi bir durumun meydana gelmesine ya da herhangi bir bireyin davranışlarına yönelik inanma içgüdüğü şeklinde açıklamaktadır. Luhman’a (1979) göre güven; bir insanın, karşısındakinin eşit, ahlaki ve görgü kurallarına uygun ve önceden tahmin edilebilir bir şekilde davranacağına yönelik inanmışlığı temsil eder. Mayer ve diğerleri (1995) güveni; bir yanda bulunan kişinin, diğer tarafın davranışlarının

mühim sonuçlar ortaya çıkaracağı isteğine bağlı olarak duyarlı davranış istekliliği şeklinde tanımlanmıştır. Güven hem kişilik hem de toplum düzeyinde meydana gelir fakat bireye güven ve örgüte güven anlam olarak aynı değildir (Doney ve Cannon, 1997). Lider ve örgüt güveni birbirinden oldukça ayrı ancak birbirleriyle bağlantılı olarak ele alınır. Örgütsel güven bireylerden çok kurumlara yöneliktir. Örgütsel güvenin örgütün yapısına ve kişiliğine olan iyi niyetli inanmışlığı temsil ettiğini ve bunun küçük gruplar için grup liderinin kişilik yapısından merkezci yapıdan ya da örgütler arasındaki güvenin birbirleriyle ilişkili hâlde, birbirlerinden ayrı yapılar olduğunu söylemiştir. Kişinin güvenme derecesinin, liderinin karakteristik yapısına ve örgütüne göre değişik anlamlar taşıdığını dile getirmiştir (Nyhan ve Marlowe, 1997).

Örgütlerde güven; sosyal bir sermaye şekli, diğer örgütler tarafından taklit edilmesi zor, örtük bilgi şeklindedir. Güven kavramının temel amaçları: Örgütlerdeki işlem maliyetlerini minimize etmesi; örgüt üyeleri arasındaki iş birliğini ideale en yakın hâle getirme, verimliliği artırma, örgütsel normları benimseme ve çatışmaları azaltmak şeklindedir (Akgündüz ve Güzel, 2014). Güçlü bir güven ortamına sahip olan örgütlerde, çalışanların bağlı oldukları kurum ve kuruluşlara olan bağlılıklarının artması ve performansın yükselmesi beklenmektedir. Güvenin kavramının örgütlerin yapısında doğal süreçler dahilinde kendiliğinden meydana gelmediği belirtilmektedir. Güven iklimini oluşturabilmek için lider ve yöneticilerin güven duygusunu tüm kurum çalışanları üzerinde dikkatli bir şekilde yapılandırması ve yönetmesi gerekmektedir. Bu sebeple lider ve yöneticilerin örgütte güven atmosferini oluşturma konusunda kilit rol üstlenmektedirler. Örgüt üyelerinin, örgütün temsilcisi olarak gördükleri lider ve yöneticilerin örgüt atmosferi içerisinde yaptıkları tüm faaliyetler ve aldıkları kararlar, verdikleri sözlerle örgüt üyelerinin kuruma olan güvenlerini oluşturabilir veya yok edebilir (Kalemci Tüzün, 2007). Lider ve yöneticilerin örgüt üyeleri ile kurum yönetici ve ilkeleri arasındaki güven kavramını arttırmak için karar alma süreçlerinde kullanılan prosedürlerinin adil olması gerekmektedir. Çalışanlara verilen ödüllerin adil bir şekilde dağıtılması, liyakat kavramının ön planda tutulması gibi gerçekleştirilen bu ve benzeri süreçlerin etkin olmasının sağlanması yararlı sonuçlar verecektir (Çetinel, 2008).

Örgütsel bağlılık

Örgütsel güven konusuna benzer şekilde, örgütsel bağlılık konusu da faydalı çıktıları nedeniyle farklı alanlar bünyesinde rasyonel bir şekilde incelenmiştir. Böylece bu durumun doğal bir neticesi olarak farklı disiplinlerden olan örgüt ile kurum arasındaki ilişki şeklinde tanımlanmıştır. Yapılan birkaç çalışmada tanımlar şu şekildedir: Grusky'e (1966) göre bireyin örgütüne olan bağlılığı, aynı zamanda sistemin bütünüyle olan ilişkinin yapısını ifade ettiğini

belirtmiştir. Hall ve ark. (1970) örgütsel bağlılığı örgütün ve bireyin hedeflerinin belirli bir süreç içerisinde birleşme veya uyumlu olma aşamalar şeklinde tanımlanmıştır. Steers (1977) örgütsel bağlılık kavramının kişinin örgütle özdeşleşmesinin ve örgüte karşı duyduğu özel ilgisinin değişken büyüklüğü şeklinde tanımlanmıştır. Örgütsel bağlılık, örgütsel güvenin bir sonucu olarak meydana gelmektedir. Hosmer (1995) bu sebeple de örgütsel güven, örgütün başarısını, istikrarını ve refahını sağlamakta önemli bir unsur olarak görülür. Bir kurumun hedeflerine ulaşmak istemesi aşamasında ancak örgüt üyelerinin içlerinde hissettikleri örgütsel bağlılık güdüsüyle mümkün hâle gelmektedir. Örgütsel bağlılığı meydana getiren en önemli etken, örgüt üyelerinin örgütlere duydukları güvendir. Bu sebeple güven olgusu, örgüt üyeleri ve örgütler için oldukça önem arz eder (Taşkın ve Dilek, 2010).

Örgütsel bağlılık ve örgütsel güven ilişkisine yönelik çalışmalar

Altun, (2010) İstanbul eğitim kurumlarında çalışan 265 öğretmen üzerinde yaptığı çalışmada örgütsel bağlılık ile örgütsel güven arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu tespit etmiştir. Top (2012) Akdeniz bölgesinin 3 ilinde, otelde çalışan 384 kişi ile yaptığı çalışmada örgütsel güven ve bağlılık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre örgütsel güven ve bağlılık arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönlü bir etkileşimin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Jiang ve ark. (2015) Avustralya, Güney Kore ve Çin’de 706 kişi üzerinde yapılan bir araştırmaya göre örgütsel güvenin örgütsel bağlılık üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre örgütsel güven boyutunun örgütsel bağlılık boyutunu anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir. Agun (2011) yaptığı çalışmada Kocaeli’de bulunan otomotiv sektöründe çalışan 140 kişi üzerinde yapılan çalışmada örgütsel bağlılık ile örgütsel güven arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına örgütsel bağlılığın örgütsel güveni anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Eğriboyun (2013) Bolu ilinde bulunan eğitim kurumlarındaki 601 öğretmen örneklemini üzerinde yaptığı çalışmada örgütsel güven ile örgütsel bağlılık arasında anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Uysal (2014) Çorum da bulunan ortaöğretim okullarındaki 398 öğretmen örnekleminde yaptığı çalışmada örgütsel bağlılık ve örgütsel güven arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre örgütsel bağlılık ile örgütsel güven arasında, orta düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

YÖNTEM

Araştırma grubu (evren-örneklem)

Bu çalışmada Kocaelispor taraftarları, Kocaelispor Kulübü’ne güveniyor mu? ve Kocaelispor taraftarının şike algısı varlığında Kocaelispor Kulübü’ne olan güveni ne düzeyde?

sorularından yola çıkarak tasarlanmıştır. Kocaelispor taraftarının, takımın antrenör, sporcu ve kulüp başkanına olan güvenini şike algısı varlığında iki anket kullanılarak araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma konusuna yönelik literatür taraması yapılarak kavramsal çerçeve oluşturulmuş ve veri analizi yapılmıştır. Bu araştırma 2020-2021 futbol sezonunda yapılmış olup, araştırmanın evrenini Kocaelispor Taraftarı, örnekleme ise Kocaelispor taraftarları arasından rastgele seçilen 410 (95'i kadın, 315'i erkek) katılımcının görüşleriyle sınırlıdır. Kocaelispor taraftarına yönelik iki farklı anket google forms aracılığı ile sosyal medya ağları üzerinden uygulanmış, hatalı anketler araştırma kapsamı dışında tutulmuş, veri kodlaması yapılarak SPSS v26 paket programına aktarılıp analiz edilmiştir.

Veri toplama araçları

Araştırmada Açak ve Karademir (2019) tarafından geliştirilen “Spor Kulübüne Güven Ölçeği” kullanılmıştır. Spor kulübüne güven ölçeği 22 madde (1=Katılmıyorum, 2=Kısmen Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Kısmen Katılıyorum, 5=Katılıyorum) ile cevaplanan ifadelerden oluşmaktadır. Ölçeğin 1. ve 5. Maddesi ters puanlanmıştır. Ölçekte 9 ifade “antrenöre güven”, 7 ifade “kulüp başkanına güven”, 6 ifade “sporcuya güven” alt boyutlarını oluşturmaktadır. Açak ve Karademir (2019) ölçeğin Cronbach's Alpha iç tutarlık kat sayısı antrenöre güven için “0,991”, başkana güven için “0,978” ve sporcuya güven için “0,987” olarak belirlemiştir.

Şike algısını belirlemek amacıyla kullanılan ve Sayın-Temur (2015) tarafından geliştirilen şike ölçeği Cronbach's Alpha iç tutarlık kat sayısı 0,868'dir. Ölçek 5'li likert (1=katılıyorum, 5=katılmıyorum) olarak tasarlanmıştır. Genellikle psikolojik bir testin güvenilir olduğunu kabul etmek için iç tutarlık katsayısının “0,70” ve üstü olmasının yeterli olabileceği söylenmektedir (Bursal, 2019: s.225). Bu nedenle ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir. Skewness testine göre güven ve şike ölçeği $p=0,05$ anlamlılık düzeyinde normal olarak dağılmıştır. Verilerin çarpıklık katsayıları/standart hatları; +1,96 ile -1,96 aralığında olduğu için dağılımın normal olduğuna ulaşılmıştır (Bursal, 2019: s.50-52). Spor kulübüne güven ve şike ölçeğine $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde yüzde ve frekans dağılımları ile tek faktörlü varyans analizi ve regresyon testleri uygulanmıştır.

Hipotezler

Kocaelispor taraftarının Kocaelispor Kulübü'ne güveni ile Kocaelispor Kulübü'nün şike yapıp yapmadığına ilişkin aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

H.a.0. Kocaelispor Taraftarının, Kocaelispor Kulübü'ne Yönelik Olan Güven Eğilim Puanında Farklılık Yoktur.

H.a.1. Kocaelispor Taraftarının, Kocaelispor Kulübü'ne Yönelik Olan Güven Eğilim Puanında farklılık Vardır.

H.b.0. Kocaelispor Taraftarının Şikeye yönelik puan eğilimleri ile Kocaelispor Kulübü'ne yönelik olan güven puanı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H.b.1. Kocaelispor Taraftarının Şikeye yönelik puan eğilimleri, Kocaelispor Kulübü'ne yönelik olan güvenini anlamlı düzeyde yordamaktadır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan taraftarların demografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, medeni durum, meslek, aylık gelir) yönelik bulgular tablolarda verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyetlerine göre frekans (f) ve yüzdelik (%) değerleri

N=410		Değişkenler	N	%
Cinsiyet		Kadın	95	23,2
		Erkek	315	76,8
Yaş		17-25	290	70,7
		26-35	74	18,0
		36-45	40	9,8
		46 ve Üstü	6	1,5
		Ortaokul	32	7,8
Öğrenim durumu		Lise	158	38,5
		Üniversite	217	52,9
		Yüksek Lisans/Doktora	3	0,7
Meslek		Emekli	16	3,9
		İşçi	74	18,0
		Serbest	99	24,1
		Memur	154	37,6
		Öğrenci	32	7,8
		İşsiz	35	8,5
Aylık Gelir		0 -1000 TL	111	27,1
		1001- 2000 TL	42	10,2
		2001- 3000 TL	70	17,1
		3001 TL ve üzeri	187	45,6

Tablo 1'e bakıldığında araştırmamızdaki katılımcıların demografik özellikleri %23,2'si kadın, %76,8'i erkelerden oluşmaktadır. Yaş dağılımına bakıldığında;17-25 yaş aralığı %70,7, 26-35 yaş aralığı %18,0, 36-45 yaş aralığı %9,8, 46 ve üstü ise yaş aralığının %1,5'ini oluşturmaktadır. Öğrenim durumuna bakıldığında %7,8 ortaokul, %38,5 lise, %52,9 üniversite %0,7'sini ise yüksek lisans ve doktora oluşturmaktadır. Mesleki dağılıma bakıldığında %3,9'un emekli, %18,0 işçi, %24,1'nin serbest, %37,6'sının memur, %7,8'nin öğrenci, %8,5'nin ise işsiz olduğu görülmektedir. Aylık gelir dağılımında, %27,1'nin 0-1000

TL aralığında, %10,2'sinin 1001-2000 TL aralığında, %17,1'nin 2001-3000 TL aralığında, %45,6'sının ise 3001 TL ve üstü gelire sahip olduğu görülmektedir.

Şike ve güven ölçeğine ilişkin ifadeler verilen yanıtların değerlendirilmesi

Anket ifadelerine verilen yanıtların değerlendirilmesinde Tablo 2'de kullanılan ölçütler dikkate alınmıştır. Aralıkların eşdeğer olduğu varsayılarak aritmetik ortalamalar için puan aralığı ,80 olarak hesaplanmıştır (Puan Aralığı= (En Yüksek Değer – En Düşük Değer) / 5 = (5-1) / 5 = 4/5 = 0,80). İfadelere en düşük değer 1, en yüksek değer 5 puanı ifade eden yanıtlar verildiği ve toplam bir güven indeksi oluşturulduğu için 4/5 =0,80 puan aralığında 1'den başlamak üzere derecelendirme yapılmıştır.

Tablo 2. 5'li likert ölçeği aritmetik ortalama değerlendirme aralığı

No	Aralık	Güven derecesi
1	[1,00-1,80]	Çok düşük güven düzeyi
2	[1,81-2,60]	Düşük güven düzeyi
3	[2,61-3,40]	Orta güven düzeyi
4	[3,41-4,20]	Yüksek güven düzeyi
5	[4,21-5,00]	Çok yüksek güven düzeyi

Tablo 3. Kocaelispor Kulübü genel güven puanı merkezi eğilim istatistikleri

Sıra No	İfade No	İfadeler (N=410)	Katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Puan ortalaması
1	20	Takımın puan sıralaması kötü de olsa aynı sporcularla devam edilmesi gerektiğini düşünürüm.	77	61	82	128	62	3,09
2	2	Takımın puan sıralaması kötü de olsa aynı antrenörle devam edilmesi gerektiğini düşünürüm.	52	41	88	135	94	3,43
3	21	Tuttuğum takımında oynayan sporcuların doğru sporcular olduğunu düşünürüm.	29	46	132	116	87	3,45
4	10	Kulüp başkanımız taraftarların beklentilerini karşılar.	45	29	102	139	95	3,51
5	6	Antrenörün oynattığı oyuncuların doğru oyuncular olduğunu düşünürüm.	34	34	76	184	82	3,60
6	16	Başkanımız altyapıyı önemser.	63	22	81	84	160	3,62
7	17	Bu takımdaki sporcular gerçekten takımı önemserler.	26	42	111	98	133	3,65
8	19	Sporcular kazanmak için her türlü çabayı sarf eder.	29	30	122	99	130	3,66
9	12	Başkanımız kulüp menfaatlerini kendi beklentilerinin üzerinde tutar.	44	36	89	82	159	3,67
10	13	Kulüp başkanının söylediklerine inanırım.	38	25	76	155	116	3,69
11	8	Bu takımın antrenörü işini dört dörtlük yapar.	31	30	68	180	101	3,70
12	11	Kulüp başkanının dürüst olduğuna inanırım.	39	27	91	87	166	3,76
13	5	Antrenör değişmeli.	208	30	101	30	41	3,81
14	14	Başkanımız; çok iyi özellikleri ve yetenekleri olan biridir.	32	26	83	113	156	3,81
15	15	Başkanımızın kulübün hedeflerini gerçekleştireceğine inanırım.	28	26	86	102	168	3,86
16	22	Tuttuğum takımın sporcularının teknik becerileri beni memnun eder.	19	26	77	146	142	3,89
17	7	Antrenörümüzün oyuna müdahalesini beğenirim.	20	27	79	131	153	3,90
18	1	Antrenörümüzün vizyonu yok.	206	47	93	44	20	3,91
19	9	Antrenörün taktik becerisi beni memnun eder.	23	23	67	103	194	4,02
20	3	Antrenörümüz; çok iyi özellikleri ve yetenekleri olan biridir.	11	27	75	98	199	4,09
21	4	Antrenörümüz kazanmak için her türlü çabayı sarf eder.	12	15	59	75	249	4,30
22	18	Benim için skor değil oyuncuların mücadelesi önemlidir.	18	17	36	76	263	4,33
Ölçek (spor kulübüne güven) ortalaması			3,75 Yüksek					

Tablo 3 incelendiğinde Kocaeli Spor Kulübü'ne ilişkin puan ortalamasının yüksek güven düzeyi aralığında olduğu görülmektedir. Dolayısıyla istatistiksel olarak Kocaelispor taraftarının Kocaelispor Kulübü'ne güvendiği sonucuna ulaşılmıştır ($\bar{x} = 3,46$; $3,75 \leq \bar{x} \leq 4,20$).

Tablo 4. Kocaelispor Kulübü'nün alt boyutlarına ilişkin güven verileri

	N	En düşük	En yüksek	Ortalama	S. sapma
Kulüp antrenörlerine güven	410	0,89	3,89	3,86	0,63
Kulüp başkanına güven	410	1	5	3,70	1,03
Kulüp sporcularına güven	410	1,33	5	3,68	0,78

Tablo 4 incelendiğinde kulüp antrenörlerine ilişkin güvenin yüksek düzeyinde ($\bar{x}=3,86$; $3,41 \leq \bar{x} \leq 4,20$), kulüp başkanına olan güvenin yüksek güven düzeyinde ($\bar{x}=3,70$; $3,41 \leq \bar{x} \leq 4,20$), aynı şekilde kulüp sporcularına ilişkin güvenin yüksek güven düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($\bar{x}=3,68$; $3,41 \leq \bar{x} \leq 4,20$). Tablo 4'e göre sırasıyla Kocaeli Spor Taraftarının; kulüp antrenörlerine orta düzeyde, kulüp başkanına yüksek düzeyde ve son olarak kulüp sporcusuna da yüksek düzeyde güvendiği sonucuna istatistiksel olarak ulaşılmıştır.

Tablo 5. Şike puanı ile güven puanına ilişkin merkezi eğilim istatistikleri

Sıra No	İfade No	İfadeler (N=410)	Ortalama
1	6	<i>Spor kulübümüz, çalışanlarının (yönetici ve futbolcu) başka bir kulübün çalışanlarıyla samimi olmasını aşağıdaki gibi karşılar.</i>	3,23
2	8	<i>Spor kulübümüzün başarısı, hisselerinin değerini doğrudan etkilemekte olduğu göz önüne alınırsa yatırımcılarımızın kulübümüze yaptırım gücü uygulayabileceğini düşünüyorum.</i>	3,39
3	7	<i>Spor kulübümüzün maç kadrosunu oluştururken dış güçlerden etkilenebileceğini düşünüyorum.</i>	3,67
4	5	<i>Türkiye ortamında spor kulübümüzün şikeye bulaşma olasılığının varlığını düşünüyorum.</i>	3,90
5	4	<i>Spor kulübümüzde çalışanlar, şike yapanlara karşı aşağıdaki gibi bir tutum ve davranış sergiler.</i>	4,13
6	3	<i>Kulübümde şike yapan yönetici ya da futbolcuya karşı aşağıdaki gibi bir reaksiyon sergilenir.</i>	4,31
7	1	<i>Spor kulübünün bir şekilde şikeye karışmış olabileceğini düşünüyorum.</i>	4,32
8	2	<i>Spor kulübünde şikeye karşı aşağıdaki gibi bir hava hakimdir.</i>	4,46
Şike ölçüğü ortalaması			3,93 Yüksek

Tablo 5 incelendiğinde Kocaeli Spor Kulübü'nün şike yapıp yapmadığına ilişkin puan ortalamasının yüksek güven düzeyinde olduğu görülmektedir ($\bar{x}=3,93$; $3,41 \leq \bar{x} \leq 4,20$).

Dolayısıyla istatistiksel olarak Kocaelispor taraftarı Kocaelispor Kulübü'ne yüksek düzeyde güvendiği ve şike yapmadığını düşündüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 6. Şike ile güven arasındaki pearson korelasyon ilişkisi

	Şike	Kulübe güven
Şike	1	0,364**
Kulübe güven		1

*=p<0,05

Tablo 6'da verilen pearson korelasyon analizine göre şike boyutu ile güven boyutu arasında orta düzeyde ve pozitif ($r=,364$; $p<0,05$) yönde ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Şike ile güven ölçeğinin alt boyutları arasındaki pearson korelasyon ilişkisi

	Şike	Antrenöre güven	Başkana güven	Sporcuya güven
Şike	1	0,352**	0,401**	0,122*
Antrenöre güven		1	0,597**	0,418**
Başkana güven			1	0,489**
Sporcuya güven				1

*=p<0,05

Tablo 7'de verilen pearson korelasyon analizine göre şike ölçeği ile güven ölçeğinin alt boyutları arasında pozitif yönde, zayıf ve orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Şike ile antrenöre güven puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde ($r=,352$; $p<0,05$); şike ile başkana güven boyutu puanları arasında pozitif yönde, orta düzeyde ($r=,401$; $p<0,05$); şike ile sporcuya güven boyutu puanları arasında pozitif yönde zayıf düzeyde ($r=,122$; $p<0,05$) anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Alan yazıda ortalamalar düzeyi ile ilgili farklı sınıflamalar mevcut olmakla birlikte, genelde (0,00-0,30) zayıf, (0,31-0,49) orta, (0,50-0,69) güçlü, (0,70-1,00) çok güçlü ilişki olduğu şeklinde yorumlanmaktadır (Bursal, 2019: s.131).

Tablo 8: Şike olgusunun kulübe güven düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi

Bağımsız değişken	Bağımlı değişken	B	Std. hata	β	t	p	R	R ²	F	p
Şike boyutu	Güven boyutu	2,134	0,172	0,364	12,424	0,000	0,364	0,132	62,146	0,000

*=p<0,05

Şike boyutu ile güven boyutu ilişkisinin yordanmasına yönelik yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre; modeli anlamlıdır. Şike yapmama boyutu spor kulübüne olan güven boyutunu pozitif yönde ve zayıf düzeyde anlamlı bir etkisinin olduğu gözlenmektedir. Modelin açıklama gücü yüksektir ($R= 0,364$; $R^2 = 0,132$; $p<0,05$). Bu değer şike davranışı varyansın %13,2'sinin modeldeki bağımsız değişken olan güven tarafından açıklandığını göstermektedir. Regresyon

modeline dahil edilen bağımsız değişkenin Beta katsayısı=0,364'tür ($p<0,05$). Buna göre şike boyutu $p<0,05$ olduğu için güven boyutu eğilimi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahiptir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada Kocaelispor taraftarlarının görüşleri doğrultusunda spor kulübüne güven ile şike ilişkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmamızın bulgularında Kocaelispor taraftarının Kocaelispor Kulübü'ne olan güven eğilim puan ortalamasının yüksek düzey aralığında ($\bar{x}=3,46$) olduğu belirlenmiş dolayısıyla $H_{a.1}$ hipotezimiz desteklenmiştir. Bu bulgular doğrultusunda Kocaelispor taraftarının Kocaeli Spor Kulübünün mevcut durumundan memnun olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Kocaelispor taraftarının kulüp başkanına güven eğilim puanının da yüksek düzey aralığında olduğuna ulaşılmış, bu bulgular Kocaelispor takımının mevcut durumda TFF 2. Ligde oynamasına rağmen Kocaelispor taraftarının başkana olan güven eğilim puanın yüksek olması, taraftarın mevcut imkanlara göre Kocaelispor Kulübü başkanını başarılı bulduğu söylenebilir. Güven ölçeğinin 15. Maddesi olan "*Başkanımızın kulübün hedeflerini gerçekleştireceğine inanırım.*" ifadesine göre katılımcıların büyük bir kısmının "katılıyorum" seçeneğini işaretlediğini belirlenmiştir. Dolayısıyla Kocaelispor taraftarının Kocaelispor Kulübü başkanına güvendiği ve başkandan kulübün hedeflerine yönelik başarılar beklendiği anlaşılmaktadır. Avustralya'da kamu spor yönetimi üzerine yapılan bir nitel araştırmanın sonuçlarına göre ortaya çıkan tematik yapıda önemli bir yordayıcı da liderlik olarak ifade edilmektedir. Liderliğin, güveni inşa etme kapasitesinde kilit bir rol oynadığı sonucu araştırma sonuçları ile tutarlı bir bulgu olarak ifade edilmektedir (O'Boyle ve Shilbury, 2016). Aynı zamanda şike eğilim puanı ile Kocaelispor kulüp başkanına yönelik eğilim puanları arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda orta düzeyde aynı (pozitif) yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Spor kulüpleri yöneticilerine yönelik olarak yapılan araştırmalar sınırlıdır. Altı Avrupa ülkesinde, spor ve güven ilişkisinin incelendiği bir araştırmada taraftarların futbol kulüplerinin başkanlarına ve sahiplerine karşı yüksek düzeyde güvensizlik algıladığı belirlenmiştir (García ve Llopis-Goig, 2021). Avrupa ve Türkiye futbol kulüp yapılarında bulunan farklılıklar, ülkemizde yapılan araştırmaların azlığı da dikkate alındığında bu sonucun Türkiye'ye genellenmesi güçtür.

Kocaelispor taraftarının antrenöre yönelik görüşleri değerlendirildiğinde; Kocaelispor taraftarının, başkandan farklı olarak güven eğilim puanına bakıldığında orta düzey aralığında

olduğu görülmektedir. Bulgulara göre “Antrenör değişmeli” ifadesine verilen yanıtların yüksek düzeyde katılmıyorum olduğu yönündedir. Aynı zamanda şike eğilim puanı ile Kocaelispor Kulübü antrenörüne yönelik eğilim puanları arasında yapılan Korelasyon analizi sonucunda, orta düzeyde aynı (pozitif) yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Taraftarın sporculara yönelik güven eğilim puanına bakıldığında yüksek düzey aralığında olduğu görülmektedir. Güven ölçeğinde sporculara yönelik ifadelerden biri olan “*Sporcular kazanmak için her türlü çabayı sarf eder.*” ifadesine verilen yanıtların “katılıyorum” yönünde olduğunu görmekteyiz. Bu durumda Kocaelispor taraftarının, Kocaelispor Kulübü sporcularının performansından memnun olduğu söylenebilir. Aynı zamanda şike eğilim puanı ile Kocaelispor Kulübü sporcusuna yönelik eğilim puanları arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda, zayıf düzeyde aynı (pozitif) yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. 2006 Dünya Kupasında Sven-Göran Eriksson (İngiltere menajeri) ve David Beckham'a olan güveni değerlendirdiği bir araştırmada elde edilen bulgular; taraftarların, karizma, hedeflerin açıklanması, kişisel risk faktörleri gibi yenilikçi davranışların önemli bir güven bulgusu olduğu sonucu araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir (Daley ve Wolfson, 2010).

Tablo 3’te güven ölçeğinin 20. maddesinin “*Takımın puan sıralaması kötü de olsa aynı sporcularla devam edilmesi gerektiğini düşünürüm.*” dikkat çeken bir başka ifadedir. Buna göre “katılıyorum” diyen kişi sayısının diğer ifadelere oranla daha az olduğu görülmektedir. Bunun sebebi Kocaelispor taraftarının bu konuda radikal, gerçekçi ve sonuç odaklı düşünmesi olabilir. Yani başarı boyutu azalır da doğru orantılı olarak güven boyutunun da azaldığı söylenebilir. Aynı maddeye “katılmıyorum” diyen kişi sayısı da oldukça fazladır. Bunun sebebinin Kocaelispor taraftarının bir kısmının duygusal bağ ile sporcularla özdeşim kurmalarından kaynaklanabilir. Dever (2013) yaptığı bir araştırmada takım tutma sebebinin kimlik sahibi olma duygusu olduğunu, taraftarın tuttuğu takım ile aniden yeni bir alt kimliğe büründüğünü belirtmiştir. Kozanoğlu (2002) takım tutma olgusunun açıklaması şöyle ifade eder: “*Birey, kimlik edinme duygusu ile tek bir kararla birkaç saniye içinde yorulmadan, uğraşmadan yeni bir kimlik sahibi olur.*”

Yapılan regresyon analizi sonucunda şike boyutunun kulübe güven boyutunu anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda regresyon sabitleri incelendiğinde şike boyutu ile ilgili şike yapılmadığına dair boyut artarken, güven boyutunun da arttığı gözlemlenmektedir. Bu değerler bize Kocaelispor taraftarının, Kocaelispor Kulübü’ne olan güven ile şike davranışı arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Dolayısıyla $H_{b.1}$. hipotezimiz desteklenmiştir. Ölçek maddelerinden “Spor kulübünün bir şekilde şikeye karışmış olabileceğini düşünüyorum.” ifadesinin ($\bar{x}=4,32$) dikkat çektiği görülmektedir. Kocaelispor Kulübü taraftarının söz konusu kulübün şike yaptığını sert bir şekilde reddettiği ön plana çıkmaktadır. Sayın-Temur (2015) yaptığı bir araştırmada benzer bir şekilde “*Spor kulübünün bir şekilde şikeye karışmış olabileceğini düşünüyorum.*” ifadesine yüksek düzeyde “hayır” dendiği görülmektedir. Bu durum araştırmamızın bulgularını destekler niteliktedir. Ayrıca yapılan pearson korelasyon analizi sonucunda da şike boyutu ile Kocaelispor Kulübü’ne yönelik güven boyutu arasında aynı yönlü (pozitif) orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu görmekteyiz.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak Kocaelispor takımı taraftarlarına yönelik yapılan bu araştırmada taraftarların, Kocaelispor Kulübü, kulüp başkanı, antrenör ve sporcuya orta ve yüksek düzeyde güvendiği sonucuna ulaşılmıştır. Sezon sonunda Kocaelispor takımının TFF 2. Lig’den 1. Lig’e yükselmesi araştırmamızın sonuçlarını desteklediği söylenebilir. Taraftar görüşleri üzerine yapılan bir araştırmada, takım kimliği ve takıma duyulan güvenin, taraftarın takıma olan bağlılığının kilit yordayıcısı olduğu belirlenmiştir (Wu ve ark., 2012). Bu bulgu araştırmada elde edilen sonuçları destekler niteliktedir. Bu nedenle spor kulüplerinin yıldız oyuncu transfer etmek gibi kısa vadeli stratejilerden ziyade takıma güven ve takım kimliği gibi değerlere yatırım yapmaları önerilmektedir. Kocaelispor Kulübü üzerine yapılan bu araştırmada bağımsız değişken olarak kabul edilen şike boyutu, Kocaelispor taraftarlarının Kocaelispor Kulübü’ne karşı olan güven boyutunu anlamlı şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda regresyon sabitleri incelendiğinde şike boyutu ile ilgili şike yapılmadığına dair boyut artarken, güven boyutunun da arttığı gözlemlenmektedir. Bu değerler bize Kocaelispor taraftarının, Kocaelispor Kulübü’ne olan güven ile şike davranışı arasında bir nedensellik ilişkisi olduğunu göstermektedir. Şike yapılmadığına dair skorun yüksek olduğu spor kulüpleri atmosferinde güven boyutunun da yüksek olabileceği genelleme yapılabilir. Bu araştırma neticesinde, spor kulüplerinin taraftarlarının görüşlerinden yola çıkarak antrenör, sporcu ve kulüp başkanına yönelik taraftar güven düzeyine bakılarak iyileştirmeler yapılabilir. Güven düzeyinin yüksek ya da düşük olmasının sebeplerini başka araştırmacılar ya da spor kulüpleri yöneticileri tarafından araştırılabilir. Taraftar ve spor kulüpleri ilişkisinden yola çıkarak yapılan araştırmaların bir başka katkısı ise spor kulüplerinin daha şeffaf bir yönetim anlayışıyla hareket etmesine neden olabilir. Bu araştırmanın en büyük sınırlılığı daha önce taraftar görüşlerinden yola çıkarak güven ve şike ilişkisini irdeleyen bir araştırmanın yapılmamış olmasıdır.

Dolayısıyla bu araştırmanın istatistiksel sonuçlarını karşılaştırabileceğimiz bir araştırmanın mevcut olmaması, araştırmanın geçerliliği hakkında yorum yapmayı güçleştirmektedir. Araştırmamızın evreninin sadece Kocaelispor tarafından oluşmuş olması araştırmamızın kapsamını sınırlamaktadır. Bu tür araştırmalarda evrenin birden fazla spor kulübü olamayacağı belirtilmektedir. Bunun yerine her spor kulübü ve taraftarının bir bütün olarak araştırılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Açak, M. ve Karademir, T. (2019). Spor kulübüne güven ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(1), 54-66.
- Agun, H. (2011). *Örgütsel güven ile örgütsel bağlılık ilişkisi üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri A.B.D. İstanbul.
- Akgündüz, Y. ve Güzel, T. (2014). Örgütsel adalet ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişkide örgütsel güvenin aracılık etkisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(3), 1-17. <https://doi.org/10.18037/ausbd.38648>
- Altun, G. (2010). *Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin örgütsel güven düzeyleri ile örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri A.B.D. İstanbul.
- Beech, J., Chadwick, S. & Tapp, A. (2004). Toward a scheme for football clubs seeking an effective presence. *The Business of Sports*, 163.
- Bursal, M. (2019) *SPSS ile temel veri analizi*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Çetinel, E. (2008). *Örgütsel güven ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişki üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme A.B.D. Sakarya.
- Çeyiz, S. (2007). *Adana ilinde futbol antrenörlüğü yapan bireylerin liderlik tarzlarının belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor A.B.D. Adana.
- Daley, C. and Wolfson, S. (2010). Leadership at distance: English football fans' trust in Sven Goran Eriksson and David Beckham during the 2006 World Cup. *Sport & Exercise Psychology Review*, 6(1), 3-18.
- Dalkılıç, M. (2011). *İlköğretim öğrencilerinin sportif faaliyetlere katılım düzeyi ve iletişim becerileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi Öğretmenliği A.B.D. Karaman.
- Dernekler Kanunu 2004, Resmi Gazete, 25649, 23/11/2004
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/11/20041123.htm>
- Devecioğlu, S., Çoban, B. & Karakaya, Y. E. (2011). Spor kulüplerinin yönetim modellerinin değerlendirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (31).
- Dever, A. (2013). Futbol taraftarlarının yeni mabedi: Disneystat'ların doğuşu. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5) 93-106.

- Doğru, Y.B., Koç, F., Giray, C. & Yön, B. (2021). Futbol takımı taraftarlığında özdeşleşme: Kocaelispor taraftarı örneği. *Turkish Journal of Marketing*, 6(1), 1-20. <https://doi.org/10.30685/tujom.v6i1.104>
- Doney, P.M. and Cannon, J.P. (1997). An examination of the nature of trust in buyer–seller relationships. *Journal of Marketing*, 61(2), 35-51. <https://doi.org/10.1177%2F002224299706100203>
- Eğriboyun, D. (2014). Ortaöğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin örgütsel güven ve örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 329-364.
- Ekici, H. (2013). Demografik özelliklere göre Türkiye’de sporda şike algısı ve Gaziantep ili örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 1-26.
- Eren, E. (2001). *Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi*. Beta yayıncılık.
- Erkal, M., Güven, Ö. & Ayan, D. (1998). *Sosyolojik açıdan spor*, Der Yayınları, 3. Basım, İstanbul.
- Fişek, K. (1983). *Spor Yönetimi*. A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi yayınları.
- García, B. and Llopis-Goig, R. (2021). Supporters’ attitudes towards European football governance: structural dimensions and sociodemographic patterns. *Soccer & Society*, 22(4), 372-387. <https://doi.org/10.1080/14660970.2020.1790356>
- Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu. (1986). T.C. Resmî Gazete, 19120, 28/5/1986. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19120.pdf>
- Grusky, O. (1966). Career mobility and organizational commitment. *Administrative Science Quarterly* 10 (4), 488–503. <https://doi.org/10.2307/2391572>
- Hall, D.T., Schneider, B. & Nygren, H.T. (1970). Personal factors in organizational identification. *Administrative science quarterly* 15(2),176-190. <https://doi.org/10.2307/2391488>
- Hosmer, L.T. (1995). Trust: The connecting link between organizational theory and philosophical ethics. *Academy of management Review*, 20(2), 379-403.
- Hunt, K.A., Bristol T. & Bashaw R.E. (1999). A conceptual approach to classifying sports fans. *Journal of Services Marketing*, 13(6), 439-452. <https://doi.org/10.1108/08876049910298720>
- İmamoğlu, A.F., Karaoğlu, E. & Erturan, E.E. (2007). Türkiye’de spor kulüplerinin yapısal nitelikleri ve temel problemleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(3), 35-61.
- Jiang, Z., Gollan, P. J. & Brooks, G. (2017). Relationships between organizational justice, organizational trust and organizational commitment: a cross-cultural study of China, South Korea and Australia. *The International Journal of Human Resource Management*, 28(7), 973-1004. <https://doi.org/10.1080/09585192.2015.1128457>
- Maennig, W. (2008). *Corruption in international sports and how it may be combated*. International Association of Sports Economists & North American Association of Sports Economists, Working Paper Series, 08-13.
- Mayer, R.C., Davis, J.H. & Schoorman, F.D. (1995). An integrative model of organizational trust. *Academy of management review*, 20(3), 709-734. <https://doi.org/10.5465/amr.1995.9508080335>
- Nyhan, R.C. and Marlowe Jr, H.A. (1997). Development and psychometric properties of the organizational trust inventory. *Evaluation Review*, 21(5), 614-635. <https://doi.org/10.1177%2F0193841X9702100505>

- O'Boyle, I. and Shilbury, D. (2016). Exploring issues of trust in collaborative sport governance. *Journal of Sport Management*, 30(1), 52-69. <https://doi.org/10.1123/JSM.2015-0175>
- Özen, M. ve Yılmaz S. (2012). Şike ve teşvik primi suçları. *Ankara Barosu Dergisi*, (2), 17-42.
- Sayın-Temur, C. (2015). *Örgüt kültürü şike ilişkisi – Türkiye'deki spor kulüpleri üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor A.B.D. Adana.
- Smith, G.J. (1988). The noble sports fan. *Journal of Sport and Social Issues*, 12(1), 54-65. <https://doi.org/10.1177%2F019372358801200105>
- Steers, R.M. (1977). Antecedents and Outcomes of Organizational Commitment. *Administrative Science Quarterly*, 22(1), 46-56. <https://doi.org/10.2307/2391745>
- Stewart, R.K. and Smith, A. C. (1997). Sports watching in Australia: A conceptual framework. *Advancing management of Australian and New Zealand sport*, 1-30.
- Sutton, W. A., McDonald, M. A., Milne, G. R. & Cimperman, J. (1997). Creating and fostering fan identification in professional sports. *Sport marketing quarterly*, 6 (1), 15-22.
- Taşkın, F. ve Dilek R., (2010). Örgütsel güven ve örgütsel bağlılık üzerine bir alan araştırması. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2 (1), 37-46.
- Terlemez, M. (2019) Antrenörlerin davranış özellikleri, ilke ve çalışma yöntemleri. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(3), 19-28.
- Top, M., (2012). Hekim ve hemşirelerde örgütsel bağlılık, örgütsel güven ve iş doyumunu profili. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi* 41(2), 258-277.
- Tüzün, İ.K. (2007). Güven, örgütsel güven ve örgütsel güven modelleri. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, (2), 93-118.
- Uysal, E., (2014). *Lise öğretmenlerinin örgütsel güven alguları ile örgütsel bağlılık düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri A.B.D. Ankara.
- Vardar, T. (2015). *Türk futbolunda şikenin toplumsal algısı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor A.B.D. Ankara.
- Wu, S. H., Tsai, C. Y. D. & Hung, C. C. (2012). Toward team or player? How trust, vicarious achievement motive, and identification affect fan loyalty. *Journal of Sport Management*, 26(2), 177-191. <https://doi.org/10.1123/jsm.26.2.177>
- Yıldız, M., Güllü, M. & Yıldız, Ö. (2018) Türk toplumunun sporda şike algısına yönelik görüşlerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi (Kırıkkale ili örneği). *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 27-40.

KATKI ORANI	AÇIKLAMA	KATKIDA BULUNANLAR
Fikir ve Kavramsal Örgü	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak	M. Ertan TABUK
Tasarım	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak	M. Ertan TABUK, Mehmet TUMSA
Literatür Tarama	Gerekli literatürü taramak	Mehmet TUMSA, Baki IŞIK
Veri Toplama ve İşleme	Veri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak	Mehmet TUMSA, Baki IŞIK
Tartışma ve Yorum	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi	M. Ertan TABUK, Mehmet TUMSA

Destek ve Teşekkür Beyanı

Çalışmada yazarlar haricinde kimseden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların çalışma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Çalışmada etik kurul kararına ihtiyaç duyulmamıştır.